

OP NAAR B1 VOOR DE PRAKTISCH GESCHOOLDE LEERDER!

Niet of praktisch geschoolde cursisten hebben vaak een gebrek aan zelfvertrouwen, kleine stappen nodig en veel herhaling. Dat wat je goed kan, vind je leuk. Als de cursist te grote stappen moet maken, dan lukt het niet en is het niet meer leuk. Daarbij werkt de cursist het liefst met de docent. Zelfstandig werken blijkt best lastig. Sandra Duenk werkte al tijdens haar studie met praktisch en niet geschoolde cursisten en weet als geen ander waar je bij deze groep op moet letten; hoe je ze de Nederlandse taal eigen maakt en motiveert.

‘Zo wordt het leuk en groeit het zelfvertrouwen’

‘Op het werk horen we vaak dat cursisten het gevoel hebben dat ze in een sneltrein zitten, er zit veel tijdsdruk op het leren van de Nederlandse taal, in de ene les iets nieuws aangeboden en ‘hop’ door naar het volgende. Bij hoofdstuk 5 weten de cursisten niet meer wat er in hoofdstuk 1 stond. Qua tijd zijn we als docent beperkt, maar laten we dan in ieder geval de methode zo maken dat de herhaling erin zit.’ Want veel herhalen is nodig, na twee keer blijft iets nog niet hangen. Op minstens 6 of 7 momenten moet stof herhaald worden. En dat heeft Sandra gedaan.

‘De les voelt als eenvoudig, terwijl er toch veel wordt aangeboden.’

EEN RAAMWERK

In *Blink uit*, *Klim op* en *Wind mee* gebeurt dit op een zorgvuldig opgebouwde manier, waarbij het leren als vanzelf gaat. ‘Je kunt herhaling in een boek ook als een soort raamwerk zien, zo legt Sandra uit. ‘We kiezen een thema en als je woordenschat gaat behandelen plus zinsstructuren dan moet dat in het thema passen. Bijvoorbeeld zinnen voor het geven van advies bij het thema gezondheid. Deze taalhandeling ga je voldoende borgen; advies geven is ‘Je zou meer rust moeten nemen’ of ‘Als ik jou was, zou ik even naar de huisarts gaan’. Je hoeft die grammatica niet expliciet uit te leggen met moeilijke termen (als infinitief) en regels, maar door zo’n zinnetje steeds te herhalen en de woordenschat daarbij te gebruiken die ze eerder hebben geleerd, dan stapelt de kennis zich op. Stap voor stap met kleine brokjes op gestructureerde wijze inslijpen. ‘Op speelse wijze grammaticaregels activeren en in de mond krijgen.’

‘Dan is het echt wel mogelijk dat cursisten niet krom gaan praten.’

Daarbij bouwt de methode meer stappen in van gestuurde opdracht naar vrije opdracht. ‘Hoger opgeleiden kunnen na de uitleg veel sneller naar zelfstandig oefenen en vrije opdrachten. Bij lager opgeleiden moet je minstens in 4 stappen oefenen voordat het een vrije opdracht wordt.’

ZO WETEN CURSISTEN WAAR ZE STAAN

De stof wordt stapsgewijs aangeboden. Je moet de cursisten ook niet in het onbekende laten over wat ze geleerd hebben. ‘Voor de cursisten is in de methode duidelijk ‘ik heb dit geleerd, dus nu ga ik dat leren, dat is net een stapje verder.’ Ook als docent kun je de stappen natuurlijk toelichten in de trant van ‘Je hebt in het thema over gezondheid de functie van ‘zouden’ bij adviezen gezien, maar we gebruiken ‘zouden’ ook om een wens uit te spreken.’

Door de achtergrond van Sandra is zij in staat geweest regels te versimpelen. ‘Ik was zelf heel erg aan het ontdekken hoe onze taal in elkaar steekt door met analfabeten te werken, maar ook met hoger opgeleiden vallen sommige taalkundige dingen op, bijvoorbeeld het woordje ‘er’, wanneer gebruik je dat? Hoe zitten de regels in elkaar. Daarbij heb ik ook Nederlandse taalkunde gestudeerd. Hierdoor kon ik de boeken duidelijker schrijven voor praktisch of niet geschoolde leeders. Eerst weet je heel goed hoe het in elkaar zit, dan ga je afpellen, totdat je bij de essentie komt. Cursisten geven ook terug ‘ja als jij het uitlegt lijkt het heel makkelijk’. Je moet wel weten wat daar allemaal achter zit.’

‘Steeds iets nieuws leren en bemerken ‘oh dat gaat al, want dat heb ik al gezien’ dan wordt het leuk en groeit het zelfvertrouwen.’

VEEL AUDIO EN VISUELE ONDERSTEUNING EN WISSELENDE WERKVORMEN MAKEN HET LEREN AANTREKKELIJK

De Opmaat-reeks voor praktisch geschoolde leerders maakt veel gebruik van ondersteunend beeldmateriaal en veel audio-ondersteuning. Alles is zo aantrekkelijk mogelijk gemaakt, van pagina-opmaak tot wisseling in werkvormen. Van flashcards tot woordspinnen op het begin van de les. ‘Maar ook gewoon het simpelweg nazeggen, papegaaien is heel fijn voor cursisten.’

EEN WEEKENDJE IN EIGEN LAND

‘We krijgen vaak over de boeken te horen dat cursisten het heel leuk vinden om er mee te werken. Ook de onderwerpen vinden ze heel leuk en sluiten aan bij hun eigen belevingswereld. In het thema Vrije tijd krijgen ze bijvoorbeeld veel teksten aangeboden over wat er allemaal in Nederland te doen is op recreatief gebied. Met aansluitende oefeningen kunnen cursisten hier verder mee aan de slag. Ze schrijven bijvoorbeeld over weekenden in hun eigen land en in Nederland en met een praktijkopdracht regelen ze zelf een uitje.’

Cursisten krijgen zo het gevoel van ‘dit gaat over mij.’

CURSISTEN BETREKKEN EN ZE IETS GEVEN

Ook belangrijk is dat docenten en de methode snel cursisten betrekken in de uitleg. Dus niet eerst een half uur iets uitleggen of een lap tekst geven, maar direct in de uitleg ook cursisten laten komen met voorbeelden. ‘Eerst iets geven aan cursisten zoals twee voorbeelden van wensen: een wereldreis en schoenen kopen en dan aan de cursist iets vragen. Ook weer niet meteen heel veel vragen, want dat voelt weer onveilig voor cursisten, ze krijgen dan het idee ‘heb ik iets gemist?’”

‘Wees positief en betrokken. En toon interesse voor de resultaten van praktijkopdrachten en laat de cursist er iets over vertellen in de les.’ Feit is dat de rol van de docent groot is bij lager opgeleiden; Lager opgeleiden willen graag onder begeleiding van een docent leren. Bovendien is er vaak geen rust in de thuissituatie, hebben de cursisten weinig zelfvertrouwen en zijn ze niet zo goed in zelfstandig werken. Zo ook is de rol groot bij het bewegen naar buiten toe. ‘Of ze echt naar de bibliotheek gaan?’ Dat hangt erg van de docent af. ‘Interesse tonen of een keertje meegaan om ze over de drempel te halen, dat helpt.’

LEREN LEREN

‘Voor praktisch geschoolde leerders is het belangrijk te weten hoe ze zelf thuis zelfstandig aan de slag kunnen. Daarom hebben we in elk hoofdstuk een tip over ‘Leren leren’ geplaatst. Bijvoorbeeld een tip als ‘schaf een schriftje aan en schrijf daarin steeds bepaalde woordcombinaties of woordbetekenissen’. Ook staan er tips in hoe cursisten kunnen participeren, bijvoorbeeld welke tijdschriften ze zouden kunnen lezen of welke televisieprogramma’s ze zouden kunnen kijken die aansluiten op het thema uit het boek. ‘Ga eens naar de bieb en zoek een tijdschrift, haal er een artikel uit en vertel daar iets over in de les. Dan leg je de bal bij de cursist.’ Ook vindt de cursist tips over de taalmaatjes in het taalcafé.

GEEN AFHAKERS MEER

Volgens Sandra zijn er drie redenen waarom cursisten afhaken: Ze weten het leerdoel niet en vragen zich af 'waarom doe ik dit?', ze vinden het niet leuk of saai om te doen of ze begrijpen het niet. De methode voorziet in alle drie. 'Eigenlijk is dat wat het boek behelst, het raamwerk en dan stap voor stap duidelijk gemaakt waarom iets aan bod komt. Daarbij gaat het oefenen ook over de belangrijke onderwerpen in het leven. Het sluit aan bij de belevingswereld en bij praktisch dingen die je vaak moet regelen. De methode is er een die mooi en helder is, daardoor krijg je er zin in. Via het afpellen, wordt alles stap voor stap duidelijk, de stof volgt logisch op elkaar, de cursist begrijpt zo wat hij moet doen en beleeft wat vaker een succeservaring.'

GOED VOORBEREID HET EXAMEN IN

Overall en systematisch staan in de methode oefeningen als voorbereiding op de Staatsexamens. Bijvoorbeeld voor schrijven zinnen compleet maken. In elk thema kan de cursist bijvoorbeeld zinnen compleet maken, zoals het bij het schrijfexamen aan bod komt.

Luisteren en lezen

Deze vaardigheden worden steeds in 3 fases aangeboden:

1. Eenvoudige, korte teksten met verschillende vraagvormen (open, multiple choice, waar-niet waar)
2. Langere teksten met verschillende vraagvormen (in de tweede helft van het boek staatsexamenteksten)
3. Opdrachten voor vrij lezen en luisteren. (Voordeel: opbouw van een brede woordenschat en variatie in teksten)

Spreeken

Bij de spreekoefeningen wordt altijd een taalhandeling geoefend, bijvoorbeeld een klacht of wens. Deze worden expliciet in blokjes aangeboden. Om de zinnen te oefenen kunnen de cursisten oefeningen doen om de zinnen te beluisteren, te lezen en na te zeggen. Daarna volgt een vrijere oefening. Alle spreekoefeningen sluiten aan bij het thema van de hoofdstukken.

Schrijven

Elk schrijfonderdeel begint met een oefening zinnen afmaken. Hierbij worden steeds nieuwe verbindingswoorden geoefend. Daarna volgt een korte schrijfo opdracht (deels al ingevuld). Ten slotte volgt er een vrije schrijfo opdracht. Ook al deze opdrachten sluiten aan bij het thema van de hoofdstukken.

Over Sandra Duenk, auteur van de *Op maat* reeks voor praktisch geschoolde leerders

Sandra Duenk is begonnen als vrijwilliger in het begeleiden van analfabete vrouwen bij het leren schrijven en spreken. Zij heeft sindsdien zo'n twintig jaar ervaring als docente NT2 aan lager en hoger opgeleide cursisten. Met een master Nederlandse taal en letterkunde (specialisatie taalontwikkeling en variatie) en met werkervaring bij verschillende taalinstututen op zak maakte zij diverse NT2-lesmethoden.